

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ГОТЕЛЬНО-РЕСТОРАННОГО БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ

MODERN TRENDS FOR DEVELOPMENT OF HOTEL RESTAURANT BUSINESS IN UKRAINE

Алексєєва Т.А.

магістр,
Київський університет культури

Обозна А.О.

кандидат економічних наук,
старший викладач,
Миколаївська філія
Київського національного університету культури і мистецтв

Шабельник Н.М.

викладач,
Миколаївська філія
Київського національного університету культури і мистецтв

Розглянуто вдосконалення інноваційних напрямів розвитку на підприємствах готельно-ресторанного бізнесу. Проведено аналіз інновацій у сфері ресторанный господарства та визначено ймовірні переваги від їх запровадження. Проаналізовано інноваційні процеси в готельно-ресторанному бізнесі. Досліджено напрями розвитку та застосування інноваційних процесів у господарській діяльності закладів готельно-ресторанного бізнесу та туризму. Розкрито значення впровадження інновацій на підприємствах.

Ключові слова: інновація, готельно-ресторанний бізнес, інноваційний потенціал, технологічні інновації, конкурентоспроможність підприємств.

Рассмотрено усовершенствование инновационных направлений развития на предприятиях гостиничного и ресторанного бизнеса. Проведен анализ инноваций в сфере ресторанного хозяйства и определены вероятные преимущества от их внедрения. Проанализированы инновационные процессы в гостиничном и ресторанном бизнесе. Разработаны направления развития и применения инновационных процессов в хозяйственной деятельности предприятий гостиничного и ресторанного бизнеса и туризма. Выявлена важность внедрения инноваций на предприятиях.

Ключевые слова: инновация, гостинично-ресторанный бизнес, инновационный потенциал, технологические инновации, инновационный продукт.

Improvement of innovative directions of development at the enterprises of hotel and restaurant business is considered. The analysis of innovations in the sphere of restaurant economy was conducted and probable advantages from their introduction were determined. The innovative processes in the hotel and restaurant business are analyzed. The directions of development and application of innovative processes in the economic activity of establishments of hotel and restaurant business and tourism are explored. The importance of introducing innovations at enterprises is revealed.

Key words: innovation, hotel and restaurant business, innovative potential, technological innovations, innovative product.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Готельне та ресторанне господарство є основним складником туризму та однією з найбільш прибуткових галузей сучасної економіки. Для Миколаївської області, враховуючи її природно-рекреаційний та історико-культурний потенціал, розвиток готельно-ресторанного комплексу відіграє виняткове значення.

Готельно-ресторанний бізнес, що є складним багатофункціональним видом діяльності, повинен стати вагомим фактором економічного зростання як України у цілому, так і регіону зокрема та сприяти створенню сприятливого туристичного іміджу регіону.

Однак розвиток готельного та ресторанного бізнесу в Україні нині стримується багатьма факторами, основними з яких є: застарілість

матеріально-технічної бази підприємств; відсутність належного рівня сервісу та низька якість послуг; обмеженість інвестиційної активності, зокрема іноземних інвесторів; недостатня професійна підготовка персоналу; слабка реклама наявних засобів розміщення та відсутність спеціалізованих готелів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми і на які спираються автори. Дослідження тенденцій розвитку готельно-ресторанного бізнесу показує, що компанії, які зробили інновації частиною свого життя, створюють нові або заново відкривають старі ринки, продукти, послуги й моделі бізнесу, що, своєю чергою, веде до ще більш швидкого росту.

В аналіз питань організації та вдосконалення управління підприємствами готельного та ресторанного бізнесу вагомий внесок зробили вітчизняні вчені, передусім: Х.Й. Роглев, Л.І. Нечаюк, Н.О. Телеш, Л.Г. Агафонова, О.Є. Агафонова та ін.

Формулювання цілей статті (**постановка завдання**). Мета дослідження полягає в обґрунтуванні й поглибленому вивченні теоретичних засад та розробленні практичних рекомендацій щодо формування інноваційного потенціалу підприємств готельно-ресторанного бізнесу та туризму в сучасних умовах; дослідженні й аналізі сучасного стану готельно-ресторанного бізнесу в Україні, динаміки та чинників, які впливають на його розвиток, позитивних та негативних рис інноваційних процесів, які відбуваються в сучасних умовах розвитку економіки.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Вперше в економічній літературі поняття «інновація» було використано ще в 1912 р. Й. Шумпетером у книзі «Теорія економічного розвитку». Під цим поняттям, яке вчений назвав «нова комбінація», було запропоновано розуміти іншу якість засобів виробництва, що досягається не шляхом дрібних поліпшень старого устаткування або наявної організаційної системи, а з'являється поруч із ними через уведення нових засобів виробництва або систем його організації. Нині ж поняття «інновація» (від англ. innovation – новаторство чи введення чогось нового) застосовується до всіх змін у виробничій, науково-дослідній, фінансовій, управлінській та іншій діяльності сучасних підприємств. При цьому різні науковці виділили цілу низку ознак (фактороощадність, тип новизни на ринку, глибина змін, спосіб впрова-

дження тощо), за якими можна проводити класифікацію інновацій [1].

Одним з основних напрямів інноваційних технологій у готельному бізнесі, на наше переконання, є впровадження мультимедійних технологій, зокрема довідників, буклетів, каталогів. Сьогодні готелі розміщують електронні довідники і каталоги в мережі Інтернет. Електронні каталоги готелю дають змогу віртуально подорожувати номерами різних категорій, залами ресторанів, конгрес-центрів, вестибюлями, подивитися повну інформацію про готельне підприємство, ознайомитися зі спектром послуг, що надаються, системою пілг і знижок. Використання мультимедійних технологій дає можливість оперативно надавати потенційному гостю інформацію про готель і тим самим дає змогу швидко й безпомилково вибрати той готельний продукт, якого потребує гість [2].

У розвитку сфери готельно-ресторанного бізнесу є негативні риси. Аналізуючи дані звітності Держстату України, спостерігаємо значний спад туристичних потоків у 2011–2014 рр. як із зарубіжних країн, так і всередині країни (табл. 1) [7].

У результаті спаду туристичних потоків в регіоні (табл. 2) [6] необхідно застосовувати стратегію збереження і розвитку внутрішнього туризму в Україні у цілому і в Миколаївській області зокрема.

Наприклад, суттєво зменшилася кількість їдалень, які спрямовані на задоволення попиту в їжі широких верств населення. Якщо брати до уваги особливості розвитку цієї сфери, то потрібно відзначити розвиток спеціалізованої мережі ресторанів із національними кухнями, яких в Україні налічується понад 45 видів, і спостерігається стійка тенденція до їх збільшення. Але при цьому кількість ресторанів з українською кухнею, особливо регіональною, не має тенденції до зростання. Недоліком розвитку підприємств готельно-ресторанного бізнесу та туризму є швидке їх будівництво, особливо до великих подій загальноукраїнського формату, наприклад проведення чемпіонату Європи з футболу. Але при цьому були допущені деякі прорахунки. Розташування підприємств готельно-ресторанного бізнесу та туризму не враховувало розвиток інфраструктури міст, розвиток транспортної мережі, адресну спрямованість на потенційного споживача, відразу ж пропонувалася висока вартість ціни послуги та ін. У цілому це призвело до того, що нині такі підприємства поступово стають неконкурентоздатними і мають значні збитки також і внаслідок

Таблиця 1

Кількість суб'єктів туристичної діяльності

2016 р.	Кількість суб'єктів туристичної діяльності	
	Україна	1838
Миколаївська область	29	

Джерело: розроблено авторами за даними [7]

Туристичні потоки (осіб)

	Кількість туристів, обслужених суб'єктами туристичної діяльності області	Із загальної кількості туристів		
		Іноземні туристи	туристи – громадяни України, які виїжджали за кордон	внутрішні туристи
2011	27934	3973	8479	15482
2012	20375	4179	9290	6906
2013	19003	5108	9362	4533
2014	9148	–	7582	1566
2015	7464	–	6631	833
2016	9023	–	8369	654

Джерело: розроблено авторами за даними [6]

невисокого заповнення потенційними споживачами послуг [3].

Узагальнення результатів дослідження провідних вітчизняних і зарубіжних наукових фахівців, проведені власні дослідження дають підстави стверджувати, що сучасну індустрію гостинності можна охарактеризувати як важливу й прибуткову галузь економіки, орієнтовану на виявлення й задоволення потреб клієнтів (гостей) передусім шляхом створення для них безпечних і комфортних умов проживання та відпочинку.

Недостатній рівень розвитку вітчизняного готельного бізнесу є одним із факторів, що негативно впливає на туристичний імідж регіону, сповільнює його туристичний розвиток. Існує нагальна потреба стимулювати розвиток підприємницької діяльності в даному сегменті ринку.

Особливо ретельно та виважено з позиції ринкової економіки підходять до оцінки сучасного стану готельного бізнесу С.М. Журавльова. Готельному бізнесу нині необхідно зосередитися на запуску низькобюджетних проектів. Для досягнення нормальної рентабельності потрібно вчитися економити на ланцюжку поставок, позбутися непотрібних приміщень і послуг, які, як правило, не користуються особливим попитом у гостей (наприклад, тренажерні зали, перукарні та ін.). Також необхідно корегувати вартість проживання як прямими (зниження цін і демпінг), так і непрямими методами (акції та програми лояльності, знижки на додаткові послуги). І, як варіант, гра на випередження в умовах кризи, для запобігання ймовірного банкрутства – йти на вимушене повне і часткове тимчасове закриття об'єктів для мінімізації витрат [8].

Бізнес-клієнти, які відвідують конференції, семінари, тренінги, наради, становлять понад 50% гостей готелів. На ринку готельних послуг конкуренція за корпоративних клієнтів досить жорстка.

Крім того, однією з перспективних тенденцій розвитку готельного господарства України є

орієнтація на екологічність. Сьогодні у світі все більшої популярності набуває рух за охорону навколишнього середовища. Піклуючись про екологічну рівновагу, люди все частіше міняють свої звички й уподобання. Готелі теж залучені у цей процес і намагаються у міру можливостей відповідати поняттю «екоготель». Загострення проблем, пов'язаних із розвитком індустрії гостинності, стало поштовхом для розвитку екоготелів [8].

Екологічний готель – це екологічно сертифіковане житло, яке має за мету поліпшення стану навколишнього середовища шляхом зведення до мінімуму власного негативного впливу на довкілля.

Екоготель як інноваційна концепція гостинності має низку особливостей, якими він відрізняється від звичайного в нашому розумінні готелю, зокрема: залежністю від природного середовища; екологічною стійкістю; внеском у збереження навколишнього середовища; забезпеченням екологічної програми підготовки кадрів; урахуванням місцевої культури; забезпеченням економічної віддачі для місцевої громади та ін. [8].

Висновки з цього дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямку. Необхідність упровадження інновацій у сфері готельно-ресторанного бізнесу стимулюють конкурентна боротьба і ціла низка інших вимог ринку. Для науково обґрунтованого вибору прийнятної для підприємства інновації рекомендується застосовувати розроблений методичний підхід, у межах якого оцінюються унікальність інновацій, внутрішні можливості реалізації інновацій підприємством, ризик утрат та очікуваний корисний ефект від упровадження інновацій. Отже, основний розвиток інновацій готельно-ресторанного підприємства полягає в освоєнні нової техніки, соціальному розвитку підприємства як одного зі складників його інноваційного потенціалу, підвищенні ефективності планування, організації та контролю інноваційних процесів на підприємстві.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Хикс Дж.Р. Стоимость и капитал; пер. с англ. М.: Прогресс, 1993. 458 с.
2. Регіональний вимір рекреаційно-туристичної діяльності: монографія / В.Ф. Семенов, М.Д. Балджи, В.М. Мозгальова; за ред. В.Ф. Семенова. Одеса: Optimum, 2012. 201 с.
3. Мальська М.П., Пандяк І.Г. Готельний бізнес: теорія та практика: підручник; 2-е вид., перероб. та доп. К.: Центр учбової літератури, 2012. 472 с.
4. Экономика туристского рынка: учебник / М.Н. Дмитриев, М.Н. Забаева, Е.Н. Малыгина. М.: Юнити-Дана, 2010. 312 с. URL: www.tourlib.net/books_tourism/dmitriev.htm.
5. Здоров А.Б. Экономика туризма: учебник. М.: Финансы и статистика, 2004. 272 с. URL: www.tourlib.net/books_tourism/dmitriev.htm.
6. Obozna A., Havrylova O., Mogilevich I. innovative activity in the tourism industry: regional aspect. Science and innovation: Collection of scientific articles. Publishing house «BREEZE», Montreal, Canada, 2018. P. 195–201.
7. Головне управління статистики у Миколаївській області. URL: <http://www.mk.ukrstat.gov.ua/>. Назва з екрана.
8. Журавльова С.М. Розвиток еко-готельного бізнесу в Україні. Індустрія гостинності в Україні: стан і тенденції розвитку: монографія; за заг. ред. проф. В.М. Зайцевої; Запорізький національний технічний університет. Запоріжжя: Просвіта, 2017. 240 с.